

Ціхі шэпат сыходзячых крокаў.

Дзеючыя асобы:

Аляксандр, 43 гады.
Дзмітрыч, ягоны бацька.
Старэйшыя сёстры Аляксандра:
Наталля,
Людміла,
Зіна,
Ганна.
Юрасік, сябра Дзмітрыевіча.
Альберт, медыум.
Алег, муж Людмілы.

Дзея першая.

Карціна 1.

Дзмітрыч і Юрасік сядзяць пад дрэвам. Побач рыдлёўкі, уткнутыя ў зямлю, вёдры, матузы. Відаць, што тымі рыдлёўкамі мужыкі капалі глыбокую яму.

Юрасік. Дзмітрыч, шкурку не выкідвай...Ай, трэба ж такі глухі...

Дзмітрыч. Пячэ сёння.

Юрасік. Га?

Дзмітрыч. Пячэ сёння.

Юрасік. Крычы мне, глухаваты я!

Дзмітрыч. Пячэ, кажу, сёння.

Юрасік. Ды не, навошта. Учора пякла. Хапіць і каўбасу ўчора таксама смажыла.

Дзмітрыч. Так. І ўчора пякло, і сёння, ужо занадта.

Юрасік. Ого, яшчэ як занадта! Смакоцце! Бабка нагатуе – з пальцамі з’ясі. Яна табе роту накорміць.

Дзмітрыч. Я тут думаю і рота зморыцца, што ўжо пра нас казаць. Зараз падсілкуемся, да слупа дакапаем, і кінем на сёння. Досыць. Змарыўся.

Юрасік. Хто зварыўся?

Дзмітрыч. Ды не зварыўся. Змарыўся.

Юрасік. Хто змарыўся?

Дзмітрыч. Я змарыўся. Ёлупень глухі...

Юрасік. Ай, не паклёпнічай на сябе – старасць ёсць старасць. Што з нас возьмеш. Ужо не кавалеры, дзесятак о-го ўжо які.

Дзмітрыч. Які дзесятак? Яйкі? Не, я не ведаю. Я ўсё жыццё тыя цэны не ведаў. Гэта мая божы свет аблётае, пакуль якую запалку купіць – ўсё вышуквае, дзе танней. А што дарма лётаць, толькі даражэй і знойдзеш, хто табе танней зробіць.

Юрасік глядзіць на Дзмітрыча.

Юрасік. (праз паўзу). Зробяць. Тамака зараз няма дурняў. А тое, што ўсё даражэе, то гэта ага...

Дзмітрыч. Я ў магазіны амаль не хаджу і то бачу. Ды і старая мая кажа...

Юрасік зноў углядаецца ў Дзмітрыча.

Юрасік. Ды памерла твая старая... Што ж ты ўсё языком малоціш. Пара, Дзмітрыч, супакоіцца, пара.

Дзмітрыч. Супакоішся тут. Дзе ж тут супакоішся. 52 гады разам. У горле стаіць...

Юрасік. Што?

Дзмітрыч. Ды нічога...

Моўчкі ядуць.

Юрасік. Затое дзяцей пяцёра. Добра.

Дзмітрыч. Што?

Юрасік. Кажу, дзяцей многа. Добра!

Дзмітрыч. Дзяцей? Чатыры дачкі і Сашка.

Юрасік. Старшы?

Дзмітрыч. Хто?

Юрасік. Сашка, кажу, старшы?

Дзмітрыч. Маёра ўжо далі. Старшы, ха...

Юрасік. Дык я не пра армію. З дзяцей Сашка ў цябе старэйшы?

Дзмітрыч. Так і кажы як трэба, а то старшы, старшы! Не. Малы самы. Малодшы, перад ім Анька, пасля Зінка, Люда, і Наташка, старэйшая яна. А Сашка... Толькі ён адзіны пра нас з маці помніць. Дзеўкі па свеце параз'ехаліся... я разумею, так жа й павінна быць, разумею...

Моўчкі ядуць.

Дзмітрыч. Але ж маглі калі - некалі і пазваніць. Людка толькі на Новы год і званіла, ды Анька часам забягае. А Сашка пра нас заўсёды помніць, але не складаецца ў яго нешта, у небаракі.

Юрасік. А?

Дзмітрыч. Сашка, кажу...не забывае.

Юрасік. Ента так. Людскі хлопец ён ў цябе.

Дзмітрыч. Я і кажу – малайчына! Помніць пра нас, не забывае. Маці, вунь, таксама сам пахаваў. У нас жа адкуль тыя грошы... Мы, мы як ўсе, на кніжку складалі, але ж сам ведаеш. Толькі трохі складзеш – бац і інфляцыя гэта, і ўжо не то што ... тапкі на той свет не купіш ...

А ён прыляцеў, усё хуценька арганізаваў, спрытна так. Малайчына...малайчына, не зацягнуў...малайчына...

Юрасік. Ну, дзеці і павінны бацькоў на той свет збіраць... Мы ім ўсё, а яны нам гэта...

Дзмітрыч. Гэта так...

Ядуць.

Дзмітрыч. Баба мая ўвесь час ім казала: “Мне як ёсць. Хай вам будзе”. Вады нагрэе, хлеба накрышыць, падсалодзіць і шамкае сваім пустым ротам.. Сашка усё цягнуў яе зубы паставіць, ужо з доктарам дамовіўся, а яна ўсё: “Мне як ёсць. Хай ўсё вам”, а пасля неяк мне прызналася, што баіцца дактароў. Баюся, кажа, і ўсё тут.

Юрасік. А хто ж тых дактароў любіць?

Дзмітрыч. Так...так...вось і мяне скоро Сашка хаваць будзе... каму ж яшчэ...толькі яму...

Юрасік. Ты тое...змоўкні! У Бога на кожнага свае планы. Няма чаго пра дурное думаць і казаць. Чаго расхваляваўся? Пахавае. Тут не застанешся. Усё як ў людзей будзе, а, глядзіш, і лепей. Дзмітрыч, ты што?

Дзмітрыч. Ды нешта кальнула...

Юрасік. Я і казаў. Чаго расхваляваўся?

Дзмітрыч. Зараз адпусціць.

Юрасік. Адпусціць, адпусціць. Паглядзі, якая сёння спякота. Зараз адпусціць. На, вось, сербані...Квасок, квасок, халодненькі.

Дзмітрыч. Юрасік, тамака, ў каморцы, таблеткі...не ўстану...

Аляксандр. Нашто мы выйшлі? Вярні!

Альберт. Гэта магло вас забіць! Вы зараз знаходзіліся ў целе свайго бацькі, у яго розуме, таму вы б маглі памерці разам з ім.

Аляксандр. Але ж мы пра самае галоўнае так і не даведаліся.

Альберт. Каб і даведаліся,то гэта было б для вас ўжо зусім няважным. Праз некалькі секунд і вы памерлі б, як ваш бацька, ад разрыву сэрца.

Аляксандр устае з кушэткі, ходзіць па пакоі. Альберт назірае за ім.

Аляксандр. Але ж так нельга! Я плачу вам грошы, каб вы мне паказалі ўсё, абсалютна ўсё!

Альберт маўчыць. Аляксандр зноў сядзе на кушэтку.

Паўза.

Альберт. Вось скажыце мне шчыра, нашто вам гэта?

Аляксандр. Я ўжо вам казаў. Праўду казаў. Гэта адзінае, пра што я хачу даведацца, ці любіў мяне бацька.

Альберт. Няўжо вам яшчэ не зразумела, што любіў.

Аляксандр. Не. Не зразумела. Гэта ўсё словы. Нічога дакладнага. Ён назваў мяне малайцом, сказаў што я адзіны застаўся побач, але канкрэтнага нічога не сказаў.

Альберт. Паслухайце, мне здаецца, вы трохі перабіраеце...

Аляксандр. Гэта мая справа!.. Прабачце.

Паўза.

Аляксандр. Дома былі крыху дзівацкія адносіны... паміж усімі.

Альберт. А вы гаварылі з кім-небудзь, хто апошнім часам быў каля яго. З суседзямі, ці хто там побач?

Аляксандр. А як? Як вы гэта ўяўляеце? Мне што прыйсці да іх і пытацца: "вы не ведаеце, любіў мяне бацька ці не?". Гэта глупства. Абсурд.

Паўза.

Аляксандр і Альберт доўга сядзяць моўчкі.

Аляксандр. Давайце яшчэ раз паспрабуем. За два месяцы да смерці ў яго быў дзень нараджэння, можа паспрабуем там што высветліць.

Альберт. Чакайце, гэта трэба праверыць. Калі гэта было?

Аляксандр. Трэцяга траўня... ў мінулым годзе.

Альберт. Я разумею...

Альберт заплюшчвае вочы. Нейкі час сядзіць нерухома.

Яго мабільны падае сігнал СМС. Альберт расплюшчвае вочы. Чытае СМС, адкладае тэлефон у бок.

Альберт. Прабачце...

Нейкі час Альберт сядзіць акамянеўшы. Зноў чытае тое ж СМС.

Альберт. Прабачце...

Зноў закрывае вочы. Сядзіць нерухома.

Альберт. У гэты дзень ваш бацька быў дома. Адзін. Цэлы дзень. Да яго ніхто не прыходзіў, але было некалькі тэлефонных званкоў, я не ўглядаўся, але вы званілі дакладна...

Аляксандр. Так, я званіў.

Альберт бярэ свой тэлефон. Круціць яго ў руках, але адкладае ў бок.

Аляксандр. Нешта важнае?

Альберт. Так...Не...Прабачце...

Паўза.

Аляксандр. Я вас не затрымліваю? Мы можам яшчэ проста пагаварыць? Запытайцеся ў мяне што-небудзь, можа за што зачэпімся... я гэты час аплачу.

Альберт. Я не псіхолаг. Можам і пагаварыць. Я не буду за гэта браць з вас грошы. Проста кажыце што-небудзь, хоць што.

Альберт бярэ тэлефон і кладзе яго ў шухляду стала.

Аляксандр. У вас нешта здарылася?

Альберт. Дачка ў коме.

Аляксандр. Калі вам трэба ісці...

Альберт. Не, нікуды мне не трэба ісці... Яна памірае. Ёй усяго 27. І тут я нічога не магу зрабіць. Яна кажа, што стамілася.

Аляксандр. Прабачце, я нешта не разумею...

Альберт. Я ўвесь час з ёй, як і вы са сваім бацькам. Я кожную раніцу, каб не турбаваць яе ўвечары, паглыбляюся ў яе свядомасць, гляджу. Што з ёй робіцца, пра што думае, чаго хоча. І чую толькі адно: "Я стамілася".

Паўза.

Аляксандр. Я не ведаю, што тут можна казаць. Мае спачуванні. Не, не так. Няхай усё будзе добра... Прабачце.

Альберт. Ён ўсяго 27. Той, хто падрэзаў яе матацыкл, залаты...Божа, ды якія ж яны залатыя... карацей, яго бацька нейкі чыноўнік. Усе замітусіліся, нешта замялі, нешта змянілі, падрабілі. І зрабілі яе вінаватай. Яна ў коме, і яна ж зараз вінаватая. А ёй усяго 27, яна ў коме, і часу... часу засталася мала. Яна не вернецца. Я гэта ведаю. Не глядзіце так, яна ўвесь час мне пра тое кажа...яна стамілася...ў 27...

Паўза.

Альберт. Прабачце. Давайце працягнем з вамі. Скажыце, а ваш бацька прыходзіць да вас ў снах?

Аляксандр. Прыходзіць.

Альберт. І размаўляе з вамі?

Аляксандр. Вельмі рэдка.

Альберт. А што ён робіць? Раскажыце. Можа я чым-небудзь дапамагу.

Аляксандр. Ён прыходзіць да мяне ў нашым старым доме. Ён сядзіць на лаўцы каля брамы, а я ўвесь час спрабую дастаць вядро са студні. З вадой вядро.

Альберт. Ён нешта гаворыць?

Аляксандр. Ён маўчыць. Моўчкі глядзіць, як я цягну, стараюся... і курыць.

Альберт. А які ў яго твар? Пра што ён можа думаць?

Аляксандр. ...Я не ведаю...не магу сказаць. Ён глядзіць на мяне пра сябе ўсміхаючыся, і, ведаеце, быццам гаворыць мне: "слабак". Ад таго я больш злююся, спрабую круціць хутчэй, але вядра ўсё не відаць. А ён усё усміхаецца. Вачыма. А я ўсё кручу. Да шаленства.

Альберт. Вы казалі, што ён калі-некалі нешта вам гаворыць.

Аляксандр. Ён гаворыць, што нікога там не чакае, што мне не трэба спяшацца. Ён гаворыць, што я тут, каб наглядаць за астатнімі. У мяне яшчэ чатыры сястры. Але зразумейце, яны ўжо даўно самі дарослыя. Я з іх самы малы.

Альберт. А якія былі адносіны вашага бацькі з сёстрамі?

Аляксандр. Ды, мабыць, такія, як і ва ўсіх. Дзяўчат заўсёды любяць больш чым хлопцаў.

Альберт. А вы не думалі, што вашы пошукі адказу - гэта проста звычайная рэўнасць?

Аляксандр. Не, што вы.

Альберт. Вельмі падобна. Толькі не падумайце, што я вас ў нечым вінавачу.

Аляксандр. Зразумейце, чатыры дзеўкі і я, самы малы. Бацька неяк дзіўна мяне гадаваў. Маці тая, я бачыў, мяне любіла, як і ўсіх астатніх, але ж бацька...Ён заўсёды быў са мной суровы.

Альберт. Як ён пражыў апошні год? Я так разумею, што пасля смерці вашай маці ён быццам стаў цурацца ўсіх.

Аляксандр. Не, я не скажу, што цурацца, проста яму было вельмі цяжка. Увесь час побач была Ганна, мая сястра, але ён не заўсёды дазваляў сабе памагаць. Ды і ў яе на тое не было шмат часу. Яна адна, мужык загінуў, дзеці маленькія, тры дачкі, за ўсімі трэба дагледзіць, плюс кватэра і гэтак далей. Самі разумеете.

Альберт. А дзе вы ў гэты час былі?

Аляксандр. Я служыў. Звольніўся толькі пасля смерці бацькі і вярнуўся. Я казаў, каб Аня пераехала да яго, калі маці не стала, але ж яна не захачела, у бацькі быў вельмі круты нораў, а тут яшчэ дзеці. Хаця, шчыра кажучы, пасля мацінай смерці ён трошкі прыцішыўся. Астатнія сёстры па свеце разбегліся. Наташка, нават, на пахаванне не змагла прыехаць.

Альберт. Што так?

Аляксандр. Яна жыве ў Лондане.

Альберт. Зразумела.

Аляксандр . Не, гэта не той Лондан, што ў Англіі. Ёсць такі гарадок у Канадзе. І гэта вельмі далёка. А Зіна, я нават не ведаю, што сказаць... яна жыве тут, ў горадзе, але бацька для яе не існаваў. Яны пасварыліся пасля смерці маці. Зіна на пахаванне прыехала п'яная, закаціла істэрыку... Самі разумеюць, няма чым ганарыцца.

Альберт. Гэта можна зразумець, яна страціла роднага.

Аляксандр. Зіна настаўніца малодшых класаў. Ціхі алкаголік. Не магу зразумець, як можна так жыць і працаваць, але ж яе паважаюць у школе. Проста яна п'е. Не магу, нават, назваць гэта хваробай, але ж гэта дакладна ненармальна.

Альберт. Зараз дом пусты?

Аляксандр. Не. Я ў ім жыву. Пасля смерці бацькі я звольніўся з арміі і прыехаў.

Альберт. Я думаю, што гэта ваш дом, яго рэчы выклікаюць вашы сны. Паспрабуйце збавіцца ад іх, яны нагадваюць вам пра бацькоў. Можа зробіце які рамонт, хаця б касметычны.

Аляксандр. Ведаюць мы рабілі рамонт. У спальні. А сярод ночы з Ганнай чуем, як шпалеры са сцен адклеіваюцца, быццам бацькі супраць. Было жудасна.

У шуфлядзе стала звоніць тэлефон Альберта.

Ён адкрывае шуфляду, дастае тэлефон.

Альберт (гаворыць па тэлефоне). Так...так...вы мне абяцалі аналізы на гэтым тыдні, вы самі казалі, што ў нас няма часу...Разумею. А паскорыць?...І колькі будзе, каб паскорыць? Я плачу...Колькі трэба...Не, вы мне дакладна скажыце – колькі?...Так гэта ад вас не залежыць, ці вам няёмка? Не муляйце! Кажыце, колькі вам трэба!...Не можаце, так дашліце СМС!

Альберт кідае тэлефон на стол.

Паўза.

Праз некалькі секунд чуваць сігнал СМС. Ён чытае, выключае тэлефон, і прыбірае яго са стала ў шуфляду.

Альберт. М-да, дзіўнае гэта паняцце –сумленне...

Карціна 2.

Аляксандр ляжыць пад коўдрай, накрыўшыся з галавой. У шыбу стукаюць. Аляксандр круціцца, у акно ўсё стукаюць. Аляксандр падымаецца з ложку.

Аляксандр. Хто?

Ганна. Сашка, гэта я.

Аляксандр. А, зараз.

Аляксандр устае з ложка, нацягвае штаны і кашулю, ідзе да дзвярэй, адчыняе. На ганку стаіць Ганна ў плашчы і хатніх тапках.

Аляксандр. Ань, што ж так позна?

Ганна. Фу, накурый ў хаце, не прадыхнуць, фортку б адчыніў. Пакуль усіх уладкавала.

Аляксандр. Нешта здарылася?

Ганна. Здарылася-здарылася. Карацей...

Аляксандр. Што пазваніць не магла?

Ганна. Наташка прыехала.

Аляксандр. Так. У цябе спынілася?

Ганна. У Зінкі.

Аляксандр. Як заўсёды, ні адказу, ні прыказу, то НА табе! Ладна, добра што хоць калі прыехала, гадоў ўжо недзе з восем не бачыліся?

Ганна. Заўтра Людка са сваімі прыедзе, разам усе на могілкі пойдзем.

Аляксандр. Добра. Чаму не пазваніла?

Ганна. Так званіла я, цябе ж днямі дома няма. Мабільны выключаны.

Аляксандр. Забыўся зарадзіць. А чаму сюды не прыйшлі?

Ганна. Так зараджай. Наташка сказала, пасля могілак зойдзем, і пра ўсё пагаворым.

Аляксандр. Сямейны сход. Добра. Як бы не было – добра.

Ганна. Сашка, Наташа думае хату прадаваць.

Аляксандр лезе ў кішэню, дастае цыгарэты, закурвае.

Ганна. Ну што ты зноў у хаце паліш?

Аляксандр не звяртаючы увагі, працягвае прагна курыць.

Ганна. Яны хочуць за гэты тыдзень усё паспець. У Зінкі ўжо і купец ёсць.

Аляксандр. Які ў яе купец? Адкуль?

Аляксандр нервова кружыць па пакоі. Рэзка падыходзіць да Ганны, глядзіць ёй прама ў вочы.

Аляксандр. Не аддам. Не аддам хаты. Што хочаце рабіце, а не аддам!

Ганна. Ды я і сама не хачу...

Аляксандр сядзе на зэдаль, маўчыць. Праз нейкі час побач падсаджваецца Ганна.

Ганна. Чаго ўзняўся? Сашка, не аддадзім мы ім...

Аляксандр. Нічога-нічога, зараз супакоюся.

Паўза.

Аляксандр. Дом па дакументах на Наташку, так?

Ганна. Так.

Аляксандр. Кепска. Людка ведае, што хату надумаліся прадаваць?

Ганна. Я думаю, што ведае.

Аляксандр. Яшчэ лепей. Ды як жа ж яны...

Аляксандр рэзка ўстае.

Ганна. Сашка, супакойся, яны цябе не выкінуць.

Аляксандр. Ды што я. Ганна, гэта ж хата бацькоў, на, вось, паглядзі.

Аляксандр кідаецца да шафы, адчыняе ўсе дзверцы.

Аляксандр. Матчына паліто, бацькі пінжак, гальштукі яго, тамака ў шкатулцы запанкі, заколкі, мамін крыжык. Паглядзі, колькі тут фатаграфій, усё наша дзяцінства тут, у гэтых фатаграфіях. Анька, яны ў гэтай хаце не жывуць, яны ўсё згубілі, забыліся, а я не магу, не магу так. Пляваць, што на двор выкінуць, недзе прытулюся. Мне гэтага ўсяго шкада. Шкада пахаў, шпалер гэтых старых, дошак гэтых рыпучых шкада. Яны ж тут, разумееш?

Ганна. Сашка, дык я ж не супраць, што ж ты на мяне крычыш?

Аляксандр. Ды таму, што не магу я так! Якое яны маюць права? Адна нават пахаваць не прыехала, другая званіла з гады ў рады, хаця трыста кіламетраў не далёкі свет, прыехаць не цяжка, трэцяя зусім пад бокам жыве...

Ганна. Саша...

Аляксандр. Ды што Саша, што Саша? Прасіў цябе, каб да бацькі пераязджала, пакуль ён жывы быў, нічога, неяк бы звыкнуўся, што яму родных унукаў не шкада. Так з іх бы зараз ніхто свой рот не разявіў.

Паўза.

Ганна ўстае, пачынае няспешна збіраць раскіданыя рэчы, складае назад у шафу. Акуратна збірае фотакарткі, закручвае іх у газету, якая ляжыць на сталі, таксама кладзе ў шафу.

Ганна. Ладна, Сашуня. Што зараз пра тое казаць. Праз пальцы прайшло. Люда прыедзе, спакойна пагаворым, нешта вырашым. Ты б зайшоў заўтра да Зінкі.

Аляксандр. А яны што, сюды дарогі не ведаюць?

Ганна. Не ведаю ...

Аляксандр. Вось і адказ.

Паўза.

Ганна. Сасік, памятаеш, як ты малым сябе называў. Сасік, давай не будзем загадзя ўсіх ненавідзець.

Аляксандр. Чаму ненавідзець. Я зразумець не магу!

Ганна. Заўтра пагаворым, усё ўдакладнім, усё абмяркуем. Мы ж для іх шмакадзяўкамі засталіся, таму і не лічацца з намі. Ты ж ведаеш Наташкі характар.

Аляксандр маўчыць. Ганна, склаўшы рэчы, закрывае шафу, прыхіляецца да яго спіной, акідвае вачыма пакой.

Ганна. Памятаеш, як яны нас з табой ў хаце закрывалі, а самі беглі ў сад слівы есці? Смешна зараз гэта. А ты ўсё румзаў, нюнік. Яны ўвесь час такімі былі, ты ўгадай.

Аляксандр. Бацька нам пасля заўсёды, ў кепцы сваёй, слівы прыносіў, і мы іх елі нямытымі.

Аляксандр усміхаецца.

Аляксандр. А я больш не буду з табой навывперадкі ў туалет бегаць.

Усміхаюцца.

Ганна. А як ты мяне ад пеўня бараніў, памятаеш?

Аляксандр ківае галавой.

Ганна. Ілюша, Ілюша. Дурны быў певень.

Аляксандр. Ды і імя для пеўня дурное.

Ганна. Добра, трэба ісці, позна.

Аляксандр. Можа гарбаты зрабіць?

Ганна. Не, давай заўтра. Ты прыходзь заўтра да Зіны, да абеду прыходзь.

Аляксандр. Не, не пайду. Скажы, што ў мяне няма часу. Заўтра на могільках пабачымся.

Ганна. Ладна.

Аляксандр. Зараз, пачакай.

Аляксандр выходзіць з пакою, Ганна нейкі час стаіць ля шафы, пасля падыходзіць да сцяны, на якой вісіць партрэт бацькоў.

Ганна. Аня, Анюта, Ганначка...

Уваходзіць Аляксандр.

Аляксандр. Вось, перадай дзецям, ад зайчыка.

Аляксандр працягвае Ганне банку варэння.

Аляксандр. Мамчына, абрыкосавае.

Ганна. Я ўжо і смак яго забылася.

Аляксандр. І, як заўсёды, алоўкам год падпісаны.

Ганна. Так, гэта яна любіла, каб парадак быў... Давай так, заўтра возьмеш гэту банку, і да Зіны, а?

Аляксандр. Скажаў не пайду, то – не пайду. Я яшчэ не з кім не сварыўся, а ты ўжо мірыш. Проста абдумаць усё трэба. Надумаю, так забягу, варэння вунь поўны склеп.

Ганна. Як ведаеш.

Ганна бярэ банку.

Ганна. Дзякуй.

Аляксандр. Ад зайчыка.

Ганна. Добры ты, дзядзька-зайка, дзякуй яшчэ раз.

Аляксандр. Давай.

Ганна выходзіць. Аляксандр, застаўшыся адзін, доўга ходзіць па пакоі, пасля сядзе. Бярэ цыгарэты, запальвае запалку, глядзіць на партрэт бацькоў, тушыць запалку, устае, распранаецца, выключае святло, кладзецца ў ложкак.

Аляксандр доўга ляжыць у ложку. У пакой заходзіць Дзмітрыч з вядром вады. Вылівае ваду ў рукамынік.

Дзмітрыч. Умывайся, світанак скура.

Аляксандр. І нашто ж ты да студні хадзіў, вада ў кране ёсць.

Дзмітрыч. Ат, звыкнуцца ўсё не магу.

Аляксандр. Значыць, дарма я, баця, трубы цягнуў.

Аляксандр устае, мыецца.

Дзмітрыч здымае ватоўку.

Дзмітрыч. Жартуй - жартуй. Ці многа мне аднаму трэба. Гэта мне толькі на карысць, лішнім разам на двор выйці, косці размяць. Маці была, дык зразумела, дзеля каго трубы цягнулі. А зараз мне гэта вада... ручнік там. І гэта, на, вунь, накінь. Чаму групку не паліш?

**Аляксандр выціраецца, апранае ватоўку. Глядзіць на бацьку.
Дзмітрыч глядзіць на сына, ўсміхаецца.
Доўга стаяць моўчкі.**

Аляксандр. Гэта як...Як гэта можна патлумачыць.

Дзмітрыч. Сон.

Аляксандр. Мда...сон...

Дзмітрыч. Падумаеш – бацька прысніўся. Я ж не Сталін.

Аляксандр. Ага.

**Аляксандр садзіцца, дастае з кішэні ватоўкі цыгарэты і запалкі.
Закурвае.**

Дзмітрыч. Ты мне тут у хаце не смуродзь, малы яшчэ, тым больш бацькавымі.

Дзмітрыч забірае ў Аляксандра цыгарэты. Зацягваецца.

Дзмітрыч. Ладна, жартую, куры.

Аляксандр. Ага.

**Аляксандр курыць, косіцца на бацьку. Дзмітрыч глядзіць на яго,
усміхаецца. Разам доўга маўчаць.**

Дзмітрыч. От як, і пагаварыць няма пра што?

Аляксандр. Ды я неяк не ведаю.

Дзмітрыч. Сюды кажы, глухаваты я.

Аляксандр. Кажу, не ведаю пра што гаварыць...

Дзмітрыч. А што ж тут ведаць? Кажы як служба, як справы,.

Аляксандр. Звольніўся я...як ты...гэта самае...

Дзмітрыч. Памёр.

Аляксандр. А...Ага.

Дзмітрыч. Зразумела.

Аляксандр. Баць, а гэта ўсё, гэта як?...

Дзмітрыч. Я ж кажу – сон!

Паўза.

Аляксандр падскоквае.

Аляксандр. Ды ну, які гэта сон, ты ж вунь... сядзіш!

Дзмітрыч. А што, ўва сне б не сядзеў?

**Аляксандр замірае. Дзмітрыч глядзіць на яго, усміхаецца.
Аляксандр сядзе побач.**

Аляксандр. А...Ага.

Дзмітрыч. Эх ты, Сасік, Сасік...

Аляксандр. Проста раней ты так мала гаварыў са мной.

Дзмітрыч. То раней, што тут церабіць?

Аляксандр. Проста неяк дзіўна.

Дзмітрыч. Студню пара пачысціць, не варта яе так запускаць.

Аляксандр. Ды я неяк...

Дзмітрыч. Калі кажу, што пачысціць трэба – вазьмі і пачысці, ведаеш як?

Аляксандр. Ведаю, ты ж вучыў.

Дзмітрыч. Значыцца не дарма пражыў.

Дзмітрыч глядзіць на сына, усміхаецца.

Дзмітрыч. Ды ладна табе, насупіўся, за дзве гадзіны справішся.

Аляксандр. Ды я не ад таго.

Дзмітрыч. А што тады?

Аляксандр. Спытацца хачу.

Дзмітрыч. Пытайся, а я раскажу. Дастаеш драбіну, рыдлёўку, вядро, дзярках жалезны.

Аляксандр. Ды я не пра тое. Ты мяне любіў?

Дзмітрыч. Ат дзівак-чалавек. Як ваду ўсю вычарпаеш, дзеркачом усе сцены пройдзеш. Асабліва зверху, дзе вада стаіць, тамака ўся брыдота на сценах і збіраецца.

Аляксандр. Ты мяне любіў?

Дзмітрыч. І на дне самае паскудства – глей, лісцікі ўсялякія, смецце, карацей. Рыдлёўкай асцярожна ўсё ў вядро сабраў, да самай чыстай роднай зямлі.

Аляксандр. Калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, ведаю. Ты мяне любіў?

Дзмітрыч. Так, калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, зусім трошкі, чысцей будзе.

Аляксандр. Ты мяне любіў?!

Дзмітрыч. Не раві на бацьку! Бачыш ты, зяпу сваю будзе разяваць!

Паўза.

Дзмітрыч лезе ў кішэню ватоўкі, дастае цыгарэты, закурвае.

Некалькі разоў смачна зацягнуўшыся, аддае цыгарэты Аляксандру.

Аляксандр. Так ты для таго мне і сніўся, каб я студню пачысціў?

Дзмітрыч. Дурань ты, так нічога і не ўцяміў...

Аляксандр. А чаго тады...

Дзмітрыч маўчыць.

Аляксандр. А чаго тады, чаго снішся?

Дзмітрыч маўчыць.

Аляксандр. Баця, нашто?

Дзмітрыч. Каб табе хоць якія сны сніліся.

Аляксандр. Я не разумею...

Дзмітрыч. Ну і хадзі галодны.

Аляксандр. Ды я сур'ёзна.

Дзмітрыч. І я сур'ёзна, студню ідзі чысці, што злосці на сяцёр назбіраў.

Паўза.

Аляксандр. Зразумеў.

Дзмітрыч. Ды не трэба мне тваё разуменне.

Аляксандр. Не, я зразумеў.

Дзмітрыч. Ну, калі зразумеў, тады ідзі і рабі. Ватоўку дай, змёрз нешта.

Аляксандр здымае ватоўкі, накідвае яе на плечы бацьку.

Дзмітрыч. Аньку сюды забяры, будзеце жыць разам. Уладкуецца. Сам перабярэшся ў прыбудову, тамака месца аднаму валам, толькі вокны падправіш. Што ж зробіш, калі характар у мяне такі. Досьць ёй бадзяцца. Няхай не злуе на мяне. А на гэтых не звяртай увагі. Іх таксама трэба зразумець, хто ж вінаваты, што іх па свеце раскідала...

Аляксандр. Яны надумалі хату прадаваць.

Дзмітрыч. І няхай прадаюць, няхай паспрабуюць. А ты нашто? Вось ты нашто? Сашка, яны будуць дом прадаваць, а ты збоку моўчкі сядзець?

Аляксандр. Не.

Дзмітрыч. Так, што ты мне сядзіш тут і скуголіш?

Аляксандр. Не скуголю я.

Дзмітрыч. Скуголіш - скуголіш! Сасік-Сасік! Як быў Сасікам, так Сасікам і застаўся.

Паўза.

Дзмітрыч. Заўтра Гануле занясеш ключы, скажаш, каб пераязджала. Тамака са двара, на зэдлік устань, руку пад шыфер закладзі, правей трошкі, там я заўсёды звязак трымаў, так, на ўсякі выпадак. І яшчэ гэта, у шафе, там паміж прасцінамі, грошы ляжаць. Ты пакапайся. Трошкі, але ж. Я з кніжкі здымаў. Карацей, падзяліце. Ты чаго трасешся, зусім змёрз ці што? Мерзнеш – групку пратапі!

Аляксандр. Усё нармальна.

Дзмітрыч. Нармальна, а калоцішся як цуцак. Пайшлі-пайшлі, прыляжаш.

Дзмітрыч падымае Аляксандра, кладзе яго на ложак, накрывае коўдрай.

Дзмітрыч. О, мамчына коўдра, цёплая. Вось так, вось так, добра. Усё, спі. Паспі трохі.

Аляксандр. Я толькі.

Дзмітрыч. Усё, ціха, маўчы.

Аляксандр ляжыць ціха. Дзмітрыч глядзіць на яго, усміхаецца.

Дзмітрыч. Ладна. Відаць на сёння я ўсё сказаў. Пайду.

Дзмітрыч устае, падыходзіць да дзвярэй. Спыняецца.

Дзмітрыч. Яшчэ. Той куст, што на могілках, каля матчынай галавы, высечы...душыць яе.

Дзмітрыч выходзіць. Секунду Аляксандр ляжыць у ложку, пасля падскоквае, кідаецца ва двор. Там нікога няма. Аляксандр углядаецца ў світанкавую шэрань.

Аляксандр. Баця...Бацька!...Баця!

Нейкі час Аляксандр чакае адказу. Пасля, стаўшы на зэдлік, закладае руку пад шыфер, мацае, дастае звязак з ключамі.

Вяртаецца ў хату, падыходзіць да шафы, адчыняе дзверцы, стаіць так нейкі час, зноў зачыняе. Сядае на ложак, закрывае рукамі твар, *трошкі пасядзеўшы, валіцца на бок.*

Аляксандр. Господи Боже наш, в Негоже вероухом, и Егоже имя паче всякаго имене призываю, даждь мне, ко сну отходяще, ослабу души и телу, и соблюди нас от всякаго мечтания, и темныя сласти кроме; устави стремление страстей, угаси разжжения восстания телеснаго. Даждь мне целомудренно пожити дела и словесы; да добродетельное жительство восприемлюще, обетованных не отпадем благих Твоих, яко благословлен еси во веки. Аминь.
(варыянт аўтара)

Усемагутны вечны Божа. Вазьмі мяне ў сваю святую апеку. Захавай мяне ад усялякага няшчасця і небяспекі, а таксама захавай маіх родных і ўсіх, за каго я павінен маліцца. Праз заслугі мукі, смерці і змёртвыхпаўстання Твайго Сына, Пана нашага, Езуса Хрыста, захавай нас у гэтую ноч ад

раптоўнай і неспадзяванай смерці. Спашлі нам Анёла Апекуна, каб ён ахоўваў нас ад подступаў д'ябла. Дай нам спакойны і моцны сон, каб заўтра абудзіліся здаровымі для працы на хвалу і пашану Імя Твайго. Просім цябе праз Хрыста, Пана нашага. Амінь. (варыянт перакладчыка)

Праз некалькі секунд Аляксандр прачынаецца.

Карціна 3.

Могілкі. Аляксандр падыходзіць да магілы. За крыжам буяе вялізарны куст руж.

Аляксандр. Ну...прывітанне...

Нейкі час Аляксандр стаіць і глядзіць на фотакарткі. Пасля дастае сякеру, маленькую рыдлёўку, бутэльку з газам, пачынае вырубачь куст. Вырубіўшы куст, ён, на колькі тое магчыма, падсякае і рубіць карані рыдлёўкай, залівае іх газам, прытоптвае зямлю. Усё зрабіўшы, ён сядзе на лавачку, закурвае, зноў углядаецца ў фотакарткі.

Аляксандр. Вось, так будзе добра. Як вы прасілі.

Са спіны Аляксандра падыходзяць Наталля, Зіна. Ганна, Людміла і Алег.

Наталля. Сашка!

Аляксандр аглядаецца, устае, па твары прамільгнула ўсмешка. Ён выходзіць за загародку. Абдымаюцца.

Наталля. Прывітанне, дарагі. Прывітанне.

Людміла. Дзень добры, Алега яшчэ не забыўся?

Аляксандр. Не, канешне. Прывет.

Алег. Дзень добры.

Зіна. Здароў, Сасік. Давай абнімемся, што як не родны.

Аляксандр. Прывет.

Наталля. О, і пра Сасіка ўзгадалі.

Смяюцца. Праходзяць за загарадку.

Людміла. Прывітанне, родныя, прывітанне, дарагія.

Наталля. Вось і мы. Усе сабраліся.

Паўза.

Зіна. Ну, ладна, што замЕрлі. Алег, давай раскладай.

Людміла. Падай мне торбу.

Алег аддае сумку Людміле. Яна дастае белы вышываны ручнік, накідвае яго на столік, дастае з сумкі закусць, мінералку, гарэлку, шкляначкі з-пад смятаны.

Людміла. Ці ты здурнела?

Зіна. А што грошы дарма пераводзіць, тыя ж стаканы.

Наталля. Эканомная ты наша.

Зіна. Пажыві на маю зарплату, дужа не разгонішся. Нармальна і так, яны памытыя.

Наталля. Ладна. Так, нож дзе?

Людміла. Вось, трымай.

Наталля наразае хлеб і г.д. Ганна нейкі час стаіць з боку, пасля дастае насоўку, палівае на яе мінералку і пачынае праціраць помнік.

Зіна. Ага, пра вадку і забыліся.

Людміла. (Ганне). На клумбу трохкі палі.

Зіна. Наташка, па-панску рэжаш.

Людміла. (Ганне). Фотакарткі пратры.

Наталля. (Людміле). Ды бачыць яна, не маленькая. Так, давайце ўсе да стала. Мужыкі, разлівайце.

Разам цягнуцца за бутэлькай, але убачыўшы гэта, разам і спыняюцца.

Людміла. Ну што, спудзіўся. Алег, налівай.

Алег. Аляксандр няхай можа лепей нал'е...

Зіна. Што вы муляеце, як не родныя, давай сюды.

Зіна налівае. Раздае шкляначкі.

Зіна. Так, усё, узялі.

Людміла. Ну, хто скажа?

Наталля. Карацей... як кажуць, царства вам Боскае.

Зіна. Прабачце, што не так...

Аляксандр. Спіце спакойна. Чакайце доўга.

Выпіваюць, закусваюць.

Зіна. Вось разам і сабраліся, хто ж мог падумаць...

Людміла. Ды ладна, Зінка, што ўжо.

Зіна. Нічога, дайце я вас яшчэ раз абдыму.

Наталля. Зінка, ну, ты што? Спакойна.

Зіна. Натусечка, каб жа ж ты ведала, як я сумую.

Наталля. Усё...усё! Давай другую, Алег, налівай.

Алег налівае, перадае шклянчкі.

Наталля. Ну, родныя, спіце спакойна.

Выпіваюць. Ганна стаіць з боку.

Зіна. Алежак, сэрца рвецца, такая ж мне без іх нуда...

Людміла. Пачалося.

Зіна. Сашка, брат называецца, і той ніколі не зойдзе. Ну, ці можна ж так, а?

Людміла. (Наталлі). Яна што, ужо з ранку наклюкалася?

Наталля. Сама ж бачыш.

Людміла. А ты куды глядзела? Так, Зінка, сядай давай, закусвай.

Людміла садзіць Зіну на лаву.

Зіна. Маці з бацькам тут яны...

Наталля. Зінка, змоўкні.

Зіна. Алежак, давай налівай, за бацькоў. Яны тут ляжаць, а мы...

Алег налівае.

Людміла. Зінцы не налівай, ужо насёрбалася.

Наталля. Давайце. Царства ім нябеснае. Як кажуць, усе там будзем, рана ці позна. Тут яшчэ ніхто не заставаўся.

Зіна. Усе тамака будзем...як мама...як спявала...

Люлі-люлі-люляшу,

Сваіх дзетак калышу.

Дзетак поўна хатка, засыпайце сладка.

Людміла. Зінка, ды не стагні ты.

Зіна. Дзед Баюн не спачывае

Калыханку дзеткам бае.

Наталля. (Людміле) Не чапай ты яе.

Людміла. Ну, так, а што яна...

Зіна. Засыпаюць кураняткі

Пад крыламі сваёй маткі.

Наталля (Людміле) Паглядзі, лепей, што я табе прывезла.

Наталля дастае з сумкі невялікую скрыначку, аддае яе Людміле.

Наталля. Манікюрны набор. 26 прадметаў, плюс крэм.

Людміла. Дзякуй, сястрычка.

Зіна. Шэры коцік спіць у куце,

А сабачка спіць у будзе.

Люлялю-люлялю-люлялю.

Ганна з боку назірае за сёстрамі.

Зіна. Ай, мамачкі мае... давайце налівайце, што не ўпамянуць па-чалавечы?

Ганна. Прабачце...

Ганна ўходзіць.

Людміла. Анька, ты куды?

Ганна ідзе, нават не азірнуўшыся.

Аляксандр. Аня! Ганна...

Аляксандр кідаецца да Зіны.

Аляксандр. І што ж ты, зноў? Зноў тое самае. Ды няўжо хоць на могільках немагчыма па-чалавечы...

Зіна. А што ты на мяне равеш?

Аляксандр. Зіна! Перад бацькамі, чуеш, перад бацькамі сорамна. Божа, Зіна...

Наталля. Усё, супакоіліся.

Аляксандр. Што супакоіліся? Наташка, ты паглядзі, што з ёй робіцца.

Зіна. Са мной усё ў парадку. Ты б за сабой паглядзеў. Пенсія ваенная не тое, што зарплата настаўніцы, не роўня. Жывеш, як пан, у бацькоўскім доме. А я што і выпіць не магу? Фуф, якія ўсе пенктныя сталі, я не магу.

Аляксандр. Што ты ляпаеш?

Людміла. Досьць. Нарабілі тут гвалту.

Аляксандр. Так, а што яна лепіць? Хата б ўжо даўно згніла, яна ж ані вам не патрэбна. У цябе, Зінка, свая кватэра. Мы з Ганна, як маглі даглядалі, шпалеры пераклеілі, я дах паднавіў, адштукавалі. Хата ж бацькоўская, вы ж у ёй усе павырасталі, як жа так?

Зіна. Ну, выраслі, дык што? Прадаць трэба гэту халупу, і ўсё. Табе што, грошы лішнімі будуць? Чаму ж гэта ты сабе, на сваю хату не наслужыў, га? Каб была свая - то не так бы стракатаў. А нам што зараз – зубы на паліцу?

Наталля. Так, не хацела я тут пра гэта гаварыць.

Людміла. Алег, адвядзі яе ў машыну.

Зіна. Нікуды я не пайду. Наташка, кажы яму.

Наталля. Што кажы? Знайшлі месца, каб пра тое гаварыць?

Зіна. Не, ты кажы, кажы, так і так, вырашылі мы нашу хату прадаць, а грошы падзяліць, ну, што маўчыш?.. Тады я скажу.

Наталля. Зіна, пра гэта трэба спакойна сесці і пагаварыць.

Зіна. Карацей, вырашылі мы цябе, наш любы брацік, на вуліцу выкінуць. Грошы кожнаму з нас патрэбны, ці не?

Людміла. Саша, не слухай яе.

Аляксандр. Я і так усё ведаю.

Зіна. О, гляньце, тым больш, што ведае. Так значыцца, я так думаю, гэтак і вырашылі?

Людміла. Саш, зразумей, гэта ж для ўсіх...

Аляксандр. Так, так, вядома. Гэта для ўсіх. Калі вырашылі, так вырашылі. За колькі надумалі прадаваць?

Паўза.

Наталля. У нас за такі больш пяцідзесяці тысяч не дадуць. Вось і атрымліваецца, па дзесяць на кожнага.

Аляксандр. Значыцца так. Я ўсё зразумеў, нават вельмі лёгка атрымліваецца. Напэўна, ужо і купца знайшлі?

Зіна. Знайшлі - знайшлі, а ты як думаў?

Аляксандр. Калі думаеце прадаваць?

Наталля. Я тут буду яшчэ паўтары тыдні, за гэты час хацелася б паспець.

Аляксандр. Наташка, калі ж дом прадаць, то цябе тут зусім не ўбачым, а так хоць нешта сюды цягнула... Божа, што я кажу...

Наталля. Ты што, думаеш, што я да бацькоў на магілу не прыеду. Свінчо ты, Сасік.

Аляксандр. Так ты ж, нават і на пахаванне не прыехала.

Наталля. Ага, так лёгка сюды даехаць. Не на электрычку сесці, свет не блізкі! Думаеш, што я там мільёны лапатай гартаю? Мне паездка гэта ў капеечку стала! Пасаромеўся б...

Аляксандр. Што? Каму б яшчэ саромецца. Наташка, якое ты наогул права маеш так казаць. Вы там, блін, гатовыя за кожную капейку ўдавіцца, а што табе гэты грошы? Што яны табе дадуць? Усё на грошы пераводзіце! Там грошы. Тут грошы. А вы што? Вы што? Хто вы самі? Вы хто?

Наталля. Ладна, суцішся.

Наталля спакойна дастае з сумачкі невялікую скрынку.

Наталля. Вось, Саша, я і табе падаруначак прывезла. Запальнічка. Фірменная.

Аляксандр. Ты звар'яцела? Якая запальнічка? Якая запальнічка?

Наталля. Фірменная.

Аляксандр. Ды ідзі ты са сваім падарункам! Хату прадаваць?! Не дам!

Наталля. Па дакументах хата мая, як надумаю, так і зраблю.

Зіна. А табе, вось, запальнічка.

Паўза.

Аляксандр садзіцца на кукішкі, абгортвае галаву рукамі, нейкі час так сядзіць, пасля падымае галаву, глядзіць на фотакарткі.

Аляксандр. Прабачце вы мяне...

Аляксандр рэзка падкідваецца. Альберт хапае яго за рукі.

Альберт. Спакойна, спакойна, Саша.

Аляксандр. Як? Дзе яна? Дзе Зінка?

Альберт. Сядай.

Аляксандр. Божа... як гэта...Божа, як жа...

Альберт. Выпіце вады. Усё добра. Сядайце на кушэтку.

Аляксандр. Усё, усё, я спакойны.

Паўза.

Аляксандр. Не, я не магу зразумець, што гэта было?

Альберт. Усё ў парадку.

Аляксандр. Але ж чаму сёстры? Я думаў, што ўсё гэта рэальнасць. Яны ж жывыя! Жывыя?

Альберт. Жывыя.

Аляксандр. Чаму мы апынуліся ў маёй галаве, у маіх успамінах?

Альберт. А вы ўпэўнены, што гэта ўспаміны? Што гэта вашы ўспаміны?

Паўза.

Аляксандр. Я нічога не разумею. Я-ні-чо-га-не-ра-зу-ме-ю.

Аляксандр устае, ходзіць кругамі па кабінеце, рэзка спыняецца.

Аляксандр. А што гэта тады? Што гэта было?

Альберт. Свядомасць.

Аляксандр. А...Ага...так...Альберт, што значыць свядомасць!?

Альберт. Гэта цяжка тлумачыць...мы...дакладней наша свядомасць, можа суадносіцца не толькі з гэтым сусветам, яна можа стаць асобна, быццам супрацьпастаўляючыся. Наша свядомасць заўсёды знойдзе замену таму, у чым ёсць патрэба, разумееце?.. Я не ведаю, як дакладней растлумачыць...

Аляксандр. Ладна, не трэба тлумачыць, мне далёка да гэтага. Трэба супакоіцца. Можна я проста пасяджу? Трошкі?

Альберт. Так. Вядома. Вы можаце...

Аляксандр. Давайце на “ты”?

Альберт. Як скажаце... Як скажаш.

Аляксандр. Мне здаецца, што я звар’яцеў.

Альберт. Ведаеце, усё сваё жыццё мы паціху вар’ячаем.

Аляксандр. Ты верыш у Бога?

Альберт. Гэта дужа прыватнае. Я не магу табе адказаць. Ведаю толькі адно: статкам у рай не ўвойдзеш.

Аляксандр. Я зразумеў.

Паўза.

Альберт. Паслухай, я не ведаю, як растлумачыць тое, што зараз было. Але ж мне здаецца, што табе трэба ўбачыцца са сваімі сёстрамі.

Аляксандр. Не, не зараз.

Альберт. Неабавязкова сёння. Пасля. Зрабі для іх вячэру, пакліч усіх і седзячы, спакойна, вырашыце ўсе пытанні. Можа, на сам рэч, калі яны ўвойдуць у стары бацькоўскі дом, ў іх нешта і скаланецца.

Аляксандр. Не. Не думаю.

Альберт. А паспрабуй.

Паўза.

Аляксандр. Чаму бацька да ІХ не прыходзіць ў сне? Няхай бы сам ім ўсё сказаў.

Альберт. Я ўпэўнены, што гэта і ёсць адказ на тваё самае галоўнае пытанне. Бачыш, як усё лёгка сышлося...

Аляксандр. Надта лёгка.

Альберт. Мне здаецца, што нам трэба скончыць сеансы, што дарма грошы траціць? Прабач... мне трэба...

Альберт устае, закрывае твар рукамі, нейкі час стаіць нерухома. Калі ён прыбірае з твару рукі, то на яго вачах відаць слёзы.

Альберт. Яна пайшла... Зараз пазвоняць.

У Альберта звоніць мабільны тэлефон.

Альберт. Так, алё... Я ведаю... дзякуй.

Альберт выключае тэлефон.

Аляксандр. Я нават не ведаю... мае спачуванні...

Паўза.

Альберт. Так.Так...дзякуй.

Аляксандр. Жыццё...яно працягваецца...здаецца так кажуць?..

Альберт. Усё гавораць, што жыццё працягваецца, але ж ніхто не кажа, што гэта пустое.

Канец першай дзеі.

Дзея другая.

Карціна 4.

Юрасік. Вунь, гэтую студню твой бацька мне выкапаў. Старая зусім заглеілася, так мы разам новую выкапалі, ён майстрам быў. Ведаў справу.

Аляксандр. Юрый Канстанцінавіч, а як бацька апошні год жыў?

Юрасік. А?

Аляксандр. Кажу, як бацька апошні год жыў. Вы часта з ім бачыліся?

Юрасік. Як табе сказаць? Часцяком. Бачыліся, бачыліся. Ён любіў людзей. Памагаў усім.

Аляксандр. А як ён жыў?

Юрасік. Як жыў, як жыў. Як ўсе жывуць. Адзін жыў.

Аляксандр. Вядома, што адзін. А ён нічога не казаў, можа ў яго былі якія цяжкасці?

Юрасік. Што?

Аляксандр. Я пытаю, можа цяжка яму было?

Юрасік. Пакідаеце, паразлятаецеся, пасля пра цяжкасці пытаецеся...што ўжо...якія там цяжкасці. Пра вас многа ўзгадваў, часцяком узгадваў. Усіх, і сяцёр тваіх і цябе.

Аляксандр. Так, так..., а пра што-небудзь канкрэтнае не казаў?

Юрасік. Ды што ты мяне ўсё дапытваешся?

Аляксандр. Ды я неяк...

Юрасік. А што ён мог казаць?

Аляксандр. Я не ведаю...

Юрасік. А калі не ведаеш, то і маўчы... Сумаваў. Нудна яму было. Вас узгадваў.

Аляксандр. А што ўзгадваў? Нешта дакладнае?

Юрасік. Ды шмат чаго. Як працаваў, як жыў, як вас гадаваў. Ладна табе, што ўжо падымаць. Позна адумаўся.

Аляксандр. Так...так...

Нейкі час маўчаць.

Юрасік. Помнік паставілі?

Аляксандр. Што, прабачце?

Юрасік. Помнік, кажу паставілі?

Аляксандр. Так.

Юрасік. Прыгожы?

Аляксандр. У сэнсе?

Юрасік. Ну, помнік прыгожы?

Аляксандр. Ды для мяне яны ўсе аднолькавыя.

Юрасік. Граніт, мармур, крошка?

Аляксандр. Мармур.

Юрасік. Прыгожа мабыць.

Аляксандр. Мабыць. Дзіўнае пытанне.

Юрасік. А што тут дзіўнага, яно калі глядзіш – адразу відаць прыгожа ці не. Часам можна доўга стаяць. Я вось калі на могілкі хаджу, заўсёды помнікі разглядаю, прозвішчы чытаю, гады, калі жылі. Вершы таксама. Іншым разам так запомніш, што як цвік у галаве . Зараз вось што-небудзь узгадаю.

Аляксандр. Не трэба.

Юрасік. А што? Прыгожа! Цябе мы не можам забыцца, ты ў сэрцы застаўся навек...

Аляксандр. Юрый Канстанцінавіч...

Юрасік. Ты ж даслухай! Цябе мы не можам забыцца, ты ў сэрцы застаўся навек...

Аляксандр. Скажыце. А каго больш за ўсіх ён узгадваў? Ну, з дзяцей?

Юрасік. Салдафон ты, Шурка. Я табе паэзію, а ты...

Юрасік пакрыўджана адыходзіць у бок, дастае цыгарэты, закурвае.

Аляксандр. Ладна, прабачце. Насамрэч, мог бы і даслухаць. Чытайце. Я з задавальненнем...

Юрасік хуценька робіць некалькі зацяжак, плюе на цыгарэту, скідвае попел пальцам, недакурак кладзе ў кішэню.

Юрасік. Цябе мы не можам забыцца, ты ў сэрцы застаўся навек... Забыў... цьфу ты, Сашка ...

Юрасік зноў адходзіць у бок, дастае з кішэні недакурак, распальвае яго, сядзе пад дрэва. Пакрыўджана курыць.

Юрасік. (праз паўзу). Таму што адразу трэба было!..

Аляксандр. Ну, нічога, не крыўдуйце, бывае...

Юрасік пакрыўджана курыць. Аляксандр мнецца каля яго.

Аляксандр. А хочаце я вам вершы пачытаю?

Юрасік. А ты ведаеш?

Аляксандр. М-да, прапанова няўдалая.

Юрасік. А пець можаш?

Аляксандр. Ды таксама, неяк...

Юрасік. Тады сядзь і пакуры.

Аляксандр сядзе пад дрэва каля Юрасіка. Закурвае. Доўга сядзяць моўчкі.

Юрасік. Яму без справы цяжка было. Прыйдзе часам на досвітку, мабыць недзе а восьмай, ну, можа на палову дзевятай. А я толькі галюся...ага...каля мяне ніколі не сядзеў. Пайду, кажа, пакуру. Ну, то-сё, я пакуль выпаўзу, ён ужо памідору падвязвае, альбо яшчэ што. Яго ніхто і не прасіў, рукі самі цягнуліся. У сябе ўсё паробіць і да мяне ідзе. А ў яго ўсё толкам, дошчачка да дошчачкі, усё прыладжана, воку няма за што зачапіцца. Ён, далібог, ледзь развіднее – ужо на нагах. Расказваў мне. Казаў толькі-толькі свет у акно, ужо і ўстае. Пеўня, кажа, будзіць хаджу. Смяяўся.

Ён заўсёды работу шукаў. Знядужаў, канешне, апошнім часам, знядужаў, што казаць. Адкуль жа твая сілы. Але ж двухжыльны, разумееш! А да людзей, тут і казаць няма чаго. Да ўсіх, ага. Сабе – як-небудзь, а для іншых – крукам сагнецца. Толькі скажаш – вось і яно. Надумаеш – калі ласка. Прыцягнуў мне аднойчы на двор бочку жалезную, на халеру яна мне. Кажа, душ будзем ладзіць. Бак сцягнулі, а бак гэты маладзейшы за мяне, і дзіравы. Я цалюсенькі, без дзірак, ого-го прабегаўшы, а баку што? Дык не ж, працёк. Я ім і не карыстаўся. Усё роўна памянлі... Вуна, тая бочка, бачыш. Як новенькая. А неяк шпакоўню прынёс. Няхай, кажа, птушка жыве. Ты, вуна, галаву задзяры.

Юрасік задзірае галаву, нейкі час глядзіць на шпакоўню.

Альберт. Няхай жыве, што мне з таго? Птушка хай жыве... Саша, заснуў ці што?

Юрасік. Аляксандр, прачніся. Аднаму мне цяжка яго утрымаць.

Альберт. Саня, што ж ты разаспаўся, Сашка?

Юрасік. Аляксандр!

Альберт. Саша!

Аляксандр прачынаецца, сутаргава абмацвае кушэтку.

Аляксандр. Юрый Канстанцінавіч... Праваліўся, Альберт, я... Прабач...нешта праваліўся...амаль тыдзень не спаўшы... не магу, не магу заснуць, а тут нешта праваліўся...

Альберт. Нічога. У мяне таксама бяссонніца.

Паўза.

Аляксандр. Паслухай, мне трэба разабрацца, зразумець. Спачатку, сёстры, пасля Юрый Канстанцінавіч, што адбываецца? Мы залазім у іх галовы? Ці што?

Альберт. Пакуль што мы знаходзімся толькі ў табе. Твой мозг сам дамалёўвае тыя часткі, якіх не дастае.

Аляксандр. Атрымоўваецца, што гэта я ўсё выдУмкі?

Альберт. Не. Ты, дакладней твой розум, пачынае складаць агульную карціну, і як мазаіку збірае, прыстасоўвае да месца тыя кавалкі, якіх раней не было.

Аляксандр. Я і кажу. Што гэта мае фантазіі.

Альберт. Не трэба думаць што наш розум – гэта нешта рацыянальнае. Розум трэба разглядаць як магчымасць для набывання ісціны. Як бы растлумачыць... Мы не ведаем, нават на сотую долю, як ён можа сябе праявіць.

Аляксандр. Дык ты можаш мне сказаць, было гэта ці не?

Альберт. Чаму было? Гэта ёсць, тут і зараз.

Паўза.

Аляксандр. Трэба выспацца.

Альберт. І я мару толькі пра гэта, але ж бяссонніца...ведзеш, пасля пахавання я не магу кантраляваць яе. Яна мне непадуладная. Яна сама да мяне прыходзіць...у сне...

Аляксандр. Бяссонніца ратуе?

Альберт. Так.

Паўза.

Альберт адчыняе шуфляду стала, дастае скрутак.

Альберт. Вось, гэта табе.

Аляксандр. Што гэта?

Альберт. Грошы. На хату.

Паўза.

Аляксандр. Не, я не магу... Я не змагу табе іх аддаць, не, Альберт, гэта не правільна.

Альберт. Я не хачу, нават, рукі паганіць. Я не ведаю колькі там, але ж думаю недзе пяцьдзсят, а можа і восемдзсят тысяч. Тут многа.

Аляксандр. Што значыць "не ведаю"? Твае грошы?

Альберт. Не. Мяне купілі. На могілках да мяне падышоў чалавек і сунуў мне гэты скрутак з грашыма, так як ёсць, у газеце... А наводдаль стаяла машына, з якой за намі назіралі. Гэта быў бацька таго малакасоса. Я не магу іх пакінуць.

Аляксандр. Паслухай, у цябе гора...

Альберт. Гэтыя грашы мне нічога не дадуць... імі нічога не вернеш,. Нічога! Так няхай яны як-небудзь...

Аляксандр. Не. Я не магу.

Альберт. Вазьмі, альбо я іх выкіну. Я не хачу, каб мяне купілі, Сашка. А табе яны патрэбны.

Паўза.

Альберт. Саша, я адзін. Мне нічога не патрэбна. Я з'еду адсюль. Я назаўсёды кіну практыку. Ты не будзеш мне вінен, ты проста іх вазьмі. А ты зможаш пакінуць сабе памяць!

Аляксандр. А ты?

Альберт. Для мяне кожны ўспамін – гэта боль... жахлівы боль... гэта я вучыў яе ездзіць на матацыкле. Яе маці была супраць, але я яе выхоўваў як сына. Яна жыла ўволю. Яна вырасла моцнай, трывалай, але... Я вінават, разумееш?

Паўза.

Альберт. Магчыма, я таксама знямогся. Скончым на сёння. Прабач.

Аляксандр. Так, канешне. Паспрабуй знайсці сілы.

Аляксандр устае, ідзе да выхаду.

Альберт. Грошы. Вазьмі грошы, гары яны гарам. Забяры іх.

Аляксандр стаіць каля дзвярэй.

Альберт. Вазьмі іх, Саша, прашу цябе. Яны зараз табе патрэбны. Вазьмі.

Аляксандр няспешна падыходзіць да стала, бярэ скрутак.

Аляксандр. Цяжкі.

Альберт. Ідзі.

Аляксандр ідзе да выхаду.

Альберт. Заўтра не прыходзь. Паслязаўтра таксама. Бывай.

Аляксандр спыняецца.

Паўза.

Аляксандр. Бывай.

Аляксандр выходзіць.

Альберт сядзе за стол. Заплюшчвае вочы. Нейкі час сядзіць нерухома.

Альберт. Прывет. Ну, як ты там?.. Гэта добра...Я?.. А мяне ўжо няма. Ты ёсць, а мяне няма...

Карціна 5.

Аляксандр уваходзіць ў хату. Нясе вядро вады, вылівае яго ў рукамынік. Сядзе на зэдлік, дастае цыгарэты, запальвае запалку, глядзіць на партрэт бацькоў, тушыць запалку. Глядзіць на ложка. Падыходзіць.

Аляксандр. Умывайся, світанак скоро.

Дзмітрыч. І нашто ж ты да студні хадзіў, вада ў кране ёсць.

Аляксандр. Ат, звыкнуцца ўсё не магу.

Дзмітрыч. Значыць, дарма я, баця, трубы цягнуў.

Дзмітрыч устае, мыецца.

Аляксандр здымае ватоўку.

Аляксандр. Жартуй-жартуй. Ці многа мне аднаму трэба. Гэта мне толькі на карысць, лішнім разам ва двор выйсці, косці размяць. Маці была, дык зразумела дзеля каго трубы цягнулі. А зараз мне гэта вада...ручнік там. І гэта, на, вось, накінь.

Дзмітрыч выціраецца, апранае ватоўку. Аляксандр глядзіць на бацьку, ўсміхаецца.

Доўга стаяць моўчкі.

Дзмітрыч. Гэта як...Як гэта можна патлумачыць.

Аляксандр. Сон.

Дзмітрыч. Мда...сон...

Аляксандр. Ага.

Аляксандр садзіцца, дастае цыгарэты і запалкі. Закурвае. Глядзіць на бацьку, усміхаецца.

Доўга маўчаць.

Аляксандр. От як, і пагаварыць няма пра што?

Дзмітрыч. Ды я неяк не ведаю пра што.

Аляксандр. Вядома.

Паўза.

Дзмітрыч. Ды ну, які гэта сон, ты ж вунь сядзіш!

Аляксандр. А што ўва сне б не сядзеў?

Дзмітрыч. А...Ага.

Аляксандр. Эх, баця, баця...

Дзмітрыч. Проста раней ты так мала гаварыў са мной...

Аляксандр. То раней, што тут церабіць?

Дзмітрыч. Проста неяк дзіўна...

Аляксандр. Студню пара пачысціць, не варта яе так запускаць.

Дзмітрыч. Ды я неяк...

Аляксандр. Кажу, пачысціць трэба.

Дзмітрыч. Ведаю, цябе ж вучыў.

Аляксандр. Значыцца, не дарма пражыў.

Аляксандр глядзіць на бацьку, усміхаецца.

Аляксандр. Ды ладна табе, насупіўся, за дзве гадзіны справішся.

Дзмітрыч. Ды я не ад таго.

Аляксандр. А што тады?

Дзмітрыч. Спытацца хачу.

Аляксандр. Пытайся, а я раскажу. Дастаеш драбіну, рыдлёўку, вядро, дзяркач жалезны.

Дзмітрыч. Ды я не пра тое. Ты мяне любіў?

Аляксандр. Ат дзівак-чалавек. Як вадзіць ўсю вычарпаеш, дзеркачом усе сцены пройдзеш. Асабліва зверху, дзе вада стаіць, тамака ўся брыдота на сценах і збіраецца.

Дзмітрыч. Ты мяне любіў?

Аляксандр. І на дне самае паскудства – глей, лісцікі ўсялякія, смецце, карацей. Рыдлёўкай асцярожна ўсё ў вядро сабраў, да самай чыстай роднай зямелі.

Дзмітрыч. Калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, ведаю. Ты мяне любіў?

Аляксандр. Так, калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, зусім трошкі, чысцей будзе.

Дзмітрыч. Ты мяне любіў?!
Аляксандр. Не раві на мяне, не малы ўжо!

Паўза.

Дзмітрыч лезе ў кішэню ватоўкі, дастае цыгарэты, закурвае.
Некалькі разоў смачна зацягнуўшыся, аддае цыгарэты Аляксандру.

Дзмітрыч. Дурань ты, так нічога і не ўцяміў...

Аляксандр. А чаго тады...

Дзмітрыч маўчыць.

Аляксандр. А чаго тады, чаго снішся?

Дзмітрыч маўчыць.

Аляксандр. Баця, нашто?

Дзмітрыч. Каб табе хоць якія сны сніліся.

Аляксандр. Я не разумею...

Дзмітрыч. Ну і хадзі галодны.

Аляксандр. Ды я сур'ёзна.

Дзмітрыч. І я сур'ёзна, студню ідзі чысці, што ў скаламучанай вадзе знойдзеш?

Паўза.

Аляксандр. Зразумеў.

Дзмітрыч. Ды не трэба мне тваё разуменне.

Аляксандр. Не, я зразумеў.

Дзмітрыч. Ну, калі зразумеў, тады ідзі і рабі. Ватоўку на, змёрз бачу.

Дзмітрыч здымае ватоўкі, накідвае яе на плечы сыну.

Дзмітрыч. Аньку сюды забяры, будзеце жыць разам. Уладкуецца. Сам перабярэцца ў прыбудову, тамака месца аднаму валам, толькі вокны падправіш. Што ж зробіш, калі характар у мяне такі. Досьць ёй бадзяцца. Няхай не злуе на мяне. А на гэтых не звяртай увагі. Іх таксама можна ж зразумець, хто ж вінават, што іх па свеце раскідала... Яны надумалі хату прадаць?

Аляксандр. І хай прадаюць, няхай паспрабуюць. А я нашто? Вось я на што? Баця, яны будуць хату прадаваць, а я збоку моўчкі сядзець не буду!

Дзмітрыч. Не? Так, што ты мне сядзіш тут і скуголіш?

Аляксандр. Не скуголю я.

Дзмітрыч. Скуголіш - скуголіш! Сасік-Сасік! Як быў Сасікам, так Сасікам і застаўся.

Паўза.

Аляксандр. Заўтра аднясу Ганне ключы, скажу, каб пераязджала. Я ключы знайшоў, дзе ты казаў, са двара, на зэдлік устаў, руку пад шыфер...

Дзмітрыч. Ты чаго трасешся, зусім змёрз ці што?

Аляксандр. Усё нармальна.

Дзмітрыч. Нармальна, а калоцішся як цуцак. Пайшлі-пайшлі, прыляжаш.

Дзмітрыч падымае Аляксандра, кладзе яго на ложкак, накрывае коўдрай.

Дзмітрыч. О, мамчына коўдра, цёплая. Вось так, вось так, добра. Усё, спі. Паспі трохі.

Аляксандр. Я толькі.

Дзмітрыч. Усё, ціха, маўчы.

Аляксандр ляжыць ціха. Дзмітрыч глядзіць на яго, усміхаецца.

Дзмітрыч. Ладна. Відаць на сёння я ўсё сказаў. Пайду.

Дзмітрыч устае, падыходзіць да дзвярэй. Спыняецца, глядзіць на сына.

Аляксандр. Баця, я той куст, што на могільках, каля матчынай галавы, вырубіў...як ты прасіў.

Дзмітрыч. Ведаю я, ведаю. Спі.

Дзмітрыч выходзіць. Секунду Аляксандр ляжыць у ложку, пасля падскоквае, кідаецца ва двор. Там нікога няма. Аляксандр углядаецца ў світанкавую шэрань.

Аляксандр. Баця...Бацька!...Баця!

Нейкі час Аляксандр чакае адказу. Пасля, стаўшы на зэдлік, закладае руку пад шыфер, мацае, дастае звязак з ключамі.

Вяртаецца ў хату, падыходзіць да шафы, адчыняе дзверцы, стаіць так нейкі час, зноў зачыняе. Сядае на ложкак, закрывае рукамі твар, трошкі пасядзеўшы, валіцца на бок.

Аляксандр. Господи Боже наш, в Негоже веровахом, и Егоже имя паче всякаго имене призываю, даждь мне, ко сну отходяще, ослабу души и телу, и

соблуды нас от всякаго мечтания, и темныя сласти кроме; устави стремление страстей, угаси разжжения восстания телеснаго. Дажь мне целомудренно пожити дела и словесы; да добродетельное жительство восприемлюще, обетованных не отпадем благих Твоих, яко благословлен еси во веки. Аминь.
(Аўтар)

Усемагутны вечны Божа. Вазьмі мяне ў сваю святую апеку. Захавай мяне ад усялякага няшчасця і небяспекі, а таксама захавай маіх родных і ўсіх, за каго я павінен маліцца. Праз заслугі мукі, смерці і змёртвыхпаўстання Твайго Сына, Пана нашага, Езуса Хрыста, захавай нас у гэтую ноч ад раптоўнай і неспадзяванай смерці. Спашлі нам Анёла Апекуна, каб ён ахоўваў нас ад подступаў д'ябла. Дай нам спакойны і моцны сон, каб заўтра абудзіліся здаровымі для працы на хвалу і пашану Імя Твайго. Просім цябе праз Хрыста, Пана нашага. Амінь. (Перакл.)

Ганна. Прачнуўся?

Аляксандр. Аня?

Ганна. Ціха - ціха, ляжы, Гэта кашмар прысніўся. Ляжыш ў гарачцы. На вось, папі, цёплае.

Ганна дае піць Аляксандру з кубка.

Аляксандр. Ань, тамака ключы, пад шыферам, звязак, ад дома. Пераязджай да мяне, я замінаць не буду, у прыбудову перайду. Разам, глядзіш і лягчэй будзе.

Ганна. Ціха, Сашуня, ціха. Ты аддаў ужо ключы, аддаў, учора з вечару. Я як прыйшла, так і аддаў. Ты ўсю ноч кідаўся, бацьку клікаў, пра студню нейкую бязглуздыцу нёс. Сон жахлівы быў?

Паўза.

Аляксандр. Так. Мабыць. Забыўся... Дык пераедзеш?

Ганна маўчыць.

Аляксандр. Пераедзеш, Аня?

Ганна. Саша, куды ехаць? Паслязаўтра дом прыйдуць глядзець. Я тут з большага твае рэчы пазбірала... куды нам дзецца, Сасік...

Аляксандр. Разбірай назад, нікуды мы адсюль не з'едзем. Усё будзе, я грошы дастаў. Няхай задушацца. А хату я ім не аддам.

Ганна. Дзе ж ты іх узяў, столькі грошай?

Аляксандр. Няважна. Дзе знайшоў, там больш няма. Галоўнае – дом нашым застанецца. Так што, давай да мяне, Ганна.

Ганна. Ляжы-ляжы, не хвалойся. Гэта трасучка цябе трымае. Трошкі пацярпі. Аптэкі сёння не працуюць – выходны. А заўтра з ранку збегаю, усяго куплю. Кладзіся, табе вылежаць трэба.

Аляксандр. Няма чаго ляжаць. Ідзі рэчы збірай. Яны ў двор, а мы ім ў пысу грошы ткнем.

Ганна. Нельга так, Саша, яны ж сёстры нам.

Аляксандр. Вядома. Сёстры... Ды якія яны пасля ўсяго нам сёстры?!

Ганна маўчыць.

Аляксандр. Маўчыш? А я не буду. Сорам каму сказаць, каб родныя сёстры так выраблялі?

Ганна маўчыць.

Аляксандр. Зноў маўчыш. Святы ты, Ганначка, чалавечак. Ды не варта так, не варта так з намі абыходзіцца, мы ўсе родныя! Бацька казаў, каб мы хату ім не аддавалі!

Ганна. Божухна, Сашачка, кладзіся, які бацька, трызніш, балбочаш абы што.

Аляксандр. Ды не балбачу я! Сніўся ён мне. Казаў, каб не аддавалі. Вось мы і не аддадзім. Я не буду на іх злавацца, бацька казаў – я й не буду. Калі захочуць, няхай прыезджаюць, усім месца будзе. Забудуся, на ўсё забудуся. Студню пачысціць трэба, нельга каб вада ў ёй мутнела. Чыстая яна павінна быць. Чыстая.

Ганна. Божачка...

Ганна прыкладае руку да ілба брата.

Ганна. Божачка, гарачы зусім. Я зараз, Саша...

Ганна хутка выходзіць.

Аляксандр. Дастаеш драбіну, рыдлёўку, вядро, дзяркач жалезны. Як ваду ўсю вычарпаеш, дзеркачом усе сцены праходзіш. Асабліва зверху, дзе вада стаіць, тамака ўся брыдота на сценах і збіраецца. І на дне самае паскудства – глей, лісцікі ўсялякія, смецце, карацей.

Рыдлёўкай асцярожна ўсё ў вядро сабраў, да самай чыстай роднай зямлі. Калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, зусім трошкі, чысцей будзе. Чыстая вада павінна быць. Чыстая.

Вяртаецца Ганна, у руках яна трымае міску і мокры ручнік. Яна кладзе Аляксандру на галаву ручнік, з міскі дастае губку, пачынае яго абціраць.

Ганна. Зараз палягчае, Сашачка.

Аляксандр. Як ваду ўсю вычарпаеш, і пайшоў дзеркачом па сценах.

Ганна. Маўчы, маўчы, родны, нельга табе...

Аляксандр. Асабліва зверху, чуеш, дзе вада стаіць, тамака ўся брыдота...

Ганна. Зараз лягчэй стане...

Аляксандр. Чыстая вада павінна быць. Чыстая. На дне глей, смецце, рыдлёўкай сабраў, да самай чыстай роднай зямлі...

Ганна. Сашачка, я зараз хуткую вызаву... трывай, зараз.

Ганна хутка выходзіць.

Аляксандр. Калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць... трошкі зямлі, роднай.

З суседняга пакою чуваць голас Ганны.

Ганна. Так. Высокая тэмпература. Першамайская 12... Так-так, прыватны сектар. Родны брат. Кліменка Аляксандр Дзмітрыевіч. Дзяўчына, калі ласка, так, чакаю...

Аляксандр ляжыць нерухома, вочы яго заплюшчаны.

Аляксандр. Так, калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, зусім трошкі, чысцей будзе. Чыстая вада павінна быць. чыстая...

Карціна 6.

Ганна сядзіць каля стала глядзіць на партрэт бацькоў. Уваходзіць з вядром вады Аляксандр.

Ганна. І нашто ж ты да студні хадзіў, вада ў кране ёсць.

Аляксандр. Ат, звыкнуцца ўсё не магу.

Ганна. Значыць, дарма вы з бацькам трубы цягнуў.

Аляксандр. Ці многа мне аднаму трэба. Гэта мне толькі на карысць, лішнім разам ва двор выйці, косці размяць. Маці была, дык зразумела, дзеля каго трубы цягнулі. А зараз мне гэта вада...

Аляксандр вылівае ваду ў рукамыйнік.

Аляксандр. Студню як пачысціў, так вада, што крышталь. Усё лепей, чым з крана.

Ганна. Вядома... вядома...

Аляксандр сядзе побач з Ганнай, глядзяць на партрэт бацькоў.

Аляксандр. Нічога, хутка ўсё скончыцца.

Ганна. Каб жа... Ты галоўнае... таго, не сварыся з імі.

Аляксандр. Я і не збіраюся. Мне гэта не трэба.

Ганна. Вось і добра... Саш, я тут надумала дзяцей з дзіцячага дома ўзяць. Двух. Каб дзяўчынка і хлопчык. Будзе пяцёра, як нас.

Аляксандр. Святая ты, Анька.

Аляксандр устае, цалуе сястру ў лоб. Дастае цыгарэты.

Ганна. Кінь, тут і так не прадыхнуць. Людзі зараз прыйдуць. Дзяцей калі перавязу, так наогул – забараню.

Аляксандр. Святая ты Анька, але ж суравая.

Смяюцца. Аляксандр хавае цыгарэты.

Ганна. Мне б толькі працу людскую знайсці, каб апеку без праблем аформілі.

Аляксандр. Нічога, аформяць.

Паўза.

Ганна. Зараз глядзіш, зноў усе на гадоў дзесяць раз'едуцца.

Аляксандр. Ім не трэба, а мне тым больш.

Ганна. Сашка, перастань.

Аляксандр. Я нічога. Я мірны.

Аляксандр устае, ходзіць па пакоі.

Ганна. Мірны ён. Сядзь, Сашка.

Аляксандр. Не сядзіцца нешта... Ань, мы ж іх інакш выхаваем, а? Скажы? Я ім за бацьку буду, Ань. Можна? Хросным, а? Дзядзя Саша, а?

Ганна. Будзеш. Ты і так для іх – дзядзя Саша.

Аляксандр. А для гэтых, якіх яшчэ не ўзялі – яшчэ ж не, правільна? Ты ўяві, ляжаць яны зараз недзе сабе ў сваіх ложках і ведаць не ведаюць, што ў іх бацькі скоро знойдуцца, і што сям'я ў іх будзе. Сапуць недзе спакойна... Альбо ведаеш як – ты да іх зараз у снах прыходзіш. І яны да цябе бягуць і крычаць: мамка - матулечка. А ты на кукішкі прысаджваешся, рукі ў бакі раскідваеш, каб ўсіх разам абняць.

Ганна. Фантазёр ты, Сасік, як маленькі.

Аляксандр. Ці гэта дрэнна?

Ганна. Канешне не.

Ганна ўстае, абдымае брата.

Чуваць, як да хаты ідуць людзі.

Ганна. Прыйшлі. Я прашу цябе, толькі спакойна.

Аляксандр. Ладна табе. Ты галоўнае маўчы.

У хату заходзяць Наталля, Людміла з Алегам, Зіна.

Наталля па-акторску ўдыхае паветра.

Наталля. А пахі тыя ж. Як у дзяцінстве. Прывітанне!

Аляксандр. Заходзьце. Дзень добры.

Зіна. (крыўляючыся) Прывет, прывет, ад старых шчаблет.

Людміла. Прывітанне.

Алег працягвае Аляксандру руку, той радасна яе паціскае.

Аляксандр. Ну, што, і колькі гадкоў вы тут не былі?

Людміла. Ой, і страшна падумаць. Божачка, столькі часу прайшло...

Наталля. А ўсё як учора...

Ганна. Так, а дзе ж вашы купцы?

Зіна. Спазняюцца.

Аляксандр. Не гожа салідным людзям...

Зіна. А яны людзі сур'ёзныя, могуць сабе дазволіць.

Ганна. Тады будзем чакаць. Сядайце, што пасталі.

Усе ўладкоўваюцца, завісае няёмкая паўза. Нейкі час сядзяць моўчкі. Алег падкідваецца.

Алег. Пайду на двор, пакуру.

Людміла. Так толькі ж курыў, скуль можна?

Зіна. Няхай ідзе, што табе?

Людміла. Зіна. (Алегу). Надакучыў. Нядоўга.

Алег. Ды ладна...

Алег сядзе.

Наталля. Які бацькоўскі партрэт харошы. Трэба сабе адсканіраваць.

Людміла. І я таксама такі зраблю.

Зіна. Ды зробіце яшчэ. Зараз і не тое можна зрабіць, без праблем.

Зноў нялоўка маўчаць.

Аляксандр. Вы на якую суму дамовіліся?

Зіна. Я ім сказала пяцьдзсят пяць.

Ганна. Напэўна дорага.

Наталля. Нічога не дорага. Будзе з чаго патаргавацца.

Аляксандр. А што таргавацца? Дом стаіць, зямля ёсць, сад. Прыходзь – жыві.

Людміла. Сашка, так звычайна робіцца, спецыяльна, каб пасля сваё ўзяць.

Аляксандр. А ты мяне не вучы, не маленькі. Трэба было адразу семдзсят пяць прасіць. Кожнаму па пятнаццаць і выйшла б.

Зіна. Ты ў якім горадзе жывеш? У Парыжы ці дзе? Хто табе тут дасць семдзсят пяць?

Алег. Можна было б на аўкцыён выставіць. Там адразу ставіш колькі хочаш. Тады нават нічога і не згубілі б.

Людміла. А мы і не збіраемся нічога губляць.

Аляксандр. Дом.

Паўза.

Аляксандр. Дом губляем.

Паўза.

Аляксандр. Бацькоўскі дом.

Наталля. Досыць табе, Саша, ужо ж вырашылі, што зноў плот гарадзіць?

Аляксандр. Ды я гэта так... нагадаць.

Зіна. Не трэба нікому нічога нагадваць.

Наталля. Вырашылі, дык вырашылі.

Аляксандр. А я гляджу, табе трымціць грошыкі хутчэй у руках патрымаць? Фотакартку яна, бачыш, надумала адсканіраваць. Нешта позна адумалася.

Ганна. Саша, не трэба так, мы ж дамаўляліся!

Зіна. О, яны пра нешта яшчэ й дамаўляліся!

Аляксандр. Так, а чаму вам можна дамаўляцца, а нам – не?

Ганна. Ды не пра што мы не дамаўляліся. Хопіць сварыцца.

Аляксандр. Добра, паставім так пытанне: калі я надумаю дом купіць, мне прадасьце?

Людміла. Ой, не магу, Сашка.

Зіна. Вы чулі?

Наталля. Сашка, ты што?

Аляксандр. А калі я зараз на стол перад вамі грошы пакладу, прадасце мне дом?

Зіна. Дзе ж ты іх возьмеш? Танк хіба прадаў, салдацік?

Наталля. Не, брацік, мы са сваіх грошы не бярэм.

Аляксандр. Я сур'ёзна пытаюся. Наташка, калі я перад табой пяцьдзсят тысяч пакладу, аддасі мне дакументы?

Паўза.

Ганна. Ён сур'ёзна.

Паўза.

Людміла. І мы сур'ёзна.

Алег. Што ты тут клоуна з сябе строіш?

Аляксандр. А ты не лезь сюды. Гэта зусім не твая справа!

Людміла. Як гэта не яго, ён мой муж.

Ганна. А ён – твой брат, помніш.

Аляксандр. Ганна, не трэба, я сам пагавару. Карацей, Наталля, Люда, Зіна, калі я даю вам пяцьдзесят тысяч, аддасце мне дом ці не?

Паўза.

Аляксандр. Ладна. Зробім так.

Аляксандр ідзе да шафы, дастае адтуль скрутак, кладзе яго на стол.

Аляксандр. Вось тут нават больш, мабыць. Хаця, калі правільна, мы павінны вам даць па дзесяць і разбегчыся, але ж раз мы свае, вась і забірайце ўсе.

Зіна цягнецца да грошаў.

Аляксандр. Рукі! Мне яшчэ ніхто не адказаў.

Паўза.

Наталля. Сашка, ты вар'ят, дзе ты іх узяў?

Аляксандр. Гэта не ваша справа.

Людміла. Сцягнуў? Адкуль у цябе такія грошы, адказвай?

Аляксандр. Зноў кажу – не ваша справа. Так аддасце мне дом ці не?

Зіна. Грошы пакажы.

Аляксандр. Грошы перад табой.

Наталля. Брацік...ты думаеш мне там салодка жывецца, ды я там на пасобіі сяджу. Не трэба нам тваіх грошай, аддай іх назад, прададзім дом – падзелім на ўсіх.

Аляксандр. Грошы мае.

Зіна. Ды брат наш алігарх аказваецца. Сапраўды. танк загнаў.

Ганна. Зіна, прыкусі язык.

Зіна. А што мне прыкусваць? Бачыш, што робіцца? Ты, Анька, сама ў нейкім заканурку з трыма дзецьмі, гэта ў сваёй Канадзе за паёк жыве, я канцы з канцамі ледзь зваджу, а гэты такімі грашыма раскідваецца?

Людміла. Я гэтых грошай не вазьму.

Аляксандр. А чаму не? Чым яны не такія?

Людміла. Я гэтыя грошы не вазьму.

Паўза.

Зіна. А я вазьму, і пляваць я на вас хацела.

Аляксандр. Так, адна згодна, што астатнія?

Алег. Люда, што мы будзем парыцца з тымі дакументамі? Зараз можна ўсё вырашыць без праблем.

Людміла. Ты, відаць, з маці апошнія трусы здзярэш...

Алег. А што я, я толькі прапанаваў.

Зіна. Ды ўсё правільна ён кажа, што боты збіваць.

Людміла. Зіна, ты сваё слова сказала.

Зіна. Я дык так, а вы што муляецеся?

Людміла. Усё ж такі брат перад табой стаіць.

Зіна. Брат. А ты пра брата колькі разоў на год узгадваеш? Адумалася яна.

Наталля. Сашачка, што ж ты гэта з нас нелюдзяў робіш?

Наталля закрывае твар рукамі, плача.

Зіна. Было б чаго выць.

Наталля. Сашка, я ж табе праўду, я табе ўсё як мае быць. Я ж нікому не казалася, а я развялася, кінуў ён мяне. Я на капейкі тамака жыву, пакойчык маленечкі, была б маладзейшая, ужо прастытуткай стала б, там, такім як я, хутка ў абарот возьмуць. На працу не бяруць, я там ужо нікому не патрэбна. Думала... думала прыеду, хату прададзім, хоць неяк, але ж хопіць, корку атрымаць і на працу ўладкавацца...

Аляксандр. Так што ж ты там сядзіш, калі ты там нікому не патрэбна?

Наталля. Сашка, а тут каму я патрэбна, што мне тут рабіць?

Ганна. Дом – ёсць дом.

Наталля. Ды які тут дом, Аня? Я сюды вачэй не магу паказаць. Усе думаюць, што я там як сыр у масле, а тут...

Паўза.

Аляксандр сядзе на стул, апускае галаву.

Аляксандр. Наташа, вось грошы. Яны вашы. Пакінь мне дакументы. Заўтра ўсе супакоімся, паедзем і пераробім на мяне. А зараз ідзіце. Прашу вас.

Паўза. Наталля плача.

Зіна. Ды што тут думаць!

Зіна хапае скрутак. Ганна кідаецца да яе пытаючыся яго адабраць. Скрутак рвецца, на падлогу высыпаюцца даўнейшыя чорна-белыя фотакарткі.

Зіна. Ды ён кідануць нас хацеў!

Аляксандр. Не разумею...

Аляксандр кідаецца на калені. Пачынае збіраць фотакарткі.

Аляксандр. Тут былі грошы. Альберт сказаў, што тут грошы. Грошы. Пяцьдзсят тысяч!

Зіна. Ты, глядзі, паскуда якая, родных сяцёр...

Ганна. Тут былі грошы. Ён мне казаў...

Алег. Ты іх бачыла, тыя грошы?

Аляксандр. Тут былі грошы! Ён іх сам мне даў, пяцьдзсят тысяч.

Зіна. Хто ён?

Аляксандр. Альберт, ён даў мне пяцьдзсят тысяч!

Зіна. Які яшчэ Альберт?

Алег. Цішэй вы, ляманту нарабілі, яно і так зразумела.

Людміла падыходзіць да брата, прыхіляецца да яго.

Людміла. Сасік, сонца маё, прабач нас, дурыл ... бацькі, вунь, глядзяць. Сасік, прабач.

Аляксандр. Не, тут былі грошы.

Аляксандр кідаецца да шафы, пачынае ўсё выкідаць на падлогу.

Аляксандр. Былі грошы...скрутак! Я не вар'ят. Былі, былі грошы.

Наталля. Жах які, родны брат...

Алег. Скажы дзякуй, што не надумаў забіць вас, дзеля гэтай халупы.

Аляксандр. Заткніся, тут былі грошы!

Алег. Пудзіла гарохавае...

Аляксандр кідаецца да Алега, але ж жанчыны становяцца паміж імі.

Аляксандр. Я не выдумваю. Тут былі грошы, цэлы скрутак, пяцьдзсят тысяч. Ён не мог так зрабіць, не мог... Пусціце мяне, я нічога не зраблю.

Жанчыны адпускаюць яго. Аляксандр спускаецца на падлогу.

Аляксандр. Што ж гэта такое. Альберт? Што гэта робіцца?

Аляксандр спрабуе сабраць фотакарткі, але ж яны выпадаюць з яго рук.

Аляксандр. Што ж гэта такое, Альберт? Яны ж былі? Ты чуеш? Альберт, выцягни мяне адсюль, чуеш, выцягни!

Аляксандр ускоквае, падымае галаву і рукі ўгору.

Аляксандр. Выцягни мяне адсюль! Чуеш мяне? Альберт, Выцягни мяне, я больш не хачу! Альберт, выцягвай мяне, ты ж тут, побач, я ведаю, выцягни мяне!

Аляксандр крычыць яшчэ нейкі час, але змаўкае, убачыўшы вочы сясцёр. Сёстры з жахам разыходзяцца ў бакі. Аляксандр губляе прытомнасць.

Карціна 7.

Аляксандр у кабінце Альберта. Кабінет пазнаецца толькі па колеру сцен. Акрамя стала і крэсла Альберта тамака няма ніякай мэблі. Аляксандр ціха ходзіць па кабінце, падыходзіць да люстэрка. У люстэрку ён бачыць Альберта. Паўза.

Аляксандр. Чорт.

Аляксандр рэзка адварочваецца ад люстэрка, пачынае рукамі церці твар.

Аляксандр. Так-так усё нармальна...так...зараз...

Аляксандр рэзка варочаецца да люстэрка і зноў бачыць там Альберта. Аляксандр камянее на нейкі час.

Аляксандр. Альберт...

Альберт. Альберт...

Паўза.

Аляксандр. Аляксандр...

Альберт. Аляксандр...

Паўза.

Аляксандр. Я Аляксандр...

Альберт. Я Аляксандр...

Аляксандр. Я Аляксандр!

Альберт. Я Аляксандр!

Аляксандр. Я Аляксандр!!! Ты Альберт!!!

Альберт. Я Аляксандр!!! Ты Альберт!!!

Аляксандр. Ты Альберт!!!

Альберт. Ты Альберт!!!

Аляксандр. Не, я Аляксандр, а ты Альберт, чорт падзяры!!!

Альберт. Ты Альберт.

Аляксандр б'е рукой люстэрка, але тое не б'ецца.

Альберт. Ты Альберт.

Аляксандр. Я Аляксандр!

Аляксандр б'е рукой люстэрка, але тое не б'ецца.

Альберт. Ты Альберт.

Аляксандр б'е рукой люстэрка, але тое не б'ецца.

Альберт. Аль-берт...

Альберт б'е рукой па люстэрку, яно асыпаецца.

Аляксандр стаіць нейкі час аслупянеўшы. Пасля павольна сядзе за стол Альберта, захіляе галаву рукамі.

У дзверы ўваходзіць Ганна.

Ганна. Дзень добры, вы Альберт Вадзімавіч?..

Аляксандр маўчыць.

Ганна. Прабачце, дзень добры! Вы Альберт Вадзімавіч?

Аляксандр маўчыць.

Ганна, пачакаўшы нейкі час, паварочваецца, каб пайсці.

Аляксандр. Так.

Аляксандр падымае галаву, на вачах яго бачны слёзы.
Ганна паварочваецца да яго.

Ганна. У вас...у вас слёзы...

Аляксандр. Так...прабачце...Проста у мяне толькі што памерла дачка...

Ганна. Я не да месца... прабачце... ..мае спачуванні...я пайду...

Аляксандр. Чакайце.

Паўза.

Аляксандр. У вас знік брат?

Паўза.

Ганна. Так.

Паўза.

Аляксандр. Як гэта адбылося?

Ганна. Гэта неяк дзіўна. Нават не магу растлумачыць. Ён вельмі перажываў з-за продажу бацькоўскай хаты. Пасля...пасля смерці бацькоў, сёстры надумалі прадаць хату, але ён быў супраць. У нас вялікая сям'я... Прабачце, я блытаюся...дык вось...ён вельмі перажываў з-за продажы бацькоўскай хаты. Пазаўчора сёстры павінны былі прывесці людзей, якія збіраліся паглядзець хату. Сасік...

Аляксандр. Сасік?

Паўза.

Ганна. Прабачце, Саша. Яго так завуць... так вось, напярэдадні Саша надумаў пачысціць студню. Ведаецца, студня – гэта наша сямейная гордасць, бацька заўсёды за ёй добра даглядаў, да нас, нават, суседзе па ваду прыходзілі...прабачце, я зноў блытаюся...

Аляксандр. Нічога, працягвайце, тут ўсе дробязі важныя.

Ганна. Карацей, наша студня для брата, мела сваё асаблівае значэнне. Ён толькі што перахварэў, яго ліхарадзіла, ён нёс нейкую бязглуздзіцу, увесь час казаў нешта пра студню.

Аляксандр. У гарачцы з кім-небудзь канкрэтным ён размаўляў?

Ганна. Я не магу сказаць... мне падалося... ён гаварыў з бацькам...

Паўза.

Ганна. Бацька быў для яго...я нават не ведаю...толькі зразумейце. Саша застаўся ў арміі толькі дзеля таго, каб даказаць, паказаць бацьку, што ён мужчына. Ён самы малы ў сям'і, нас яшчэ чатыры сястры, усе за яго старэйшыя, і тата быў з ім заўсёды суровы, калі можна сказаць, з вока не спускаў.

Аляксандр. Я разумею. Вернемся да часу, калі ён знік. Ён пайшоў чысціць студню...

Ганна. Так, ён пайшоў чысціць студню... і знік. Мы адразу не агледзеліся, падумалі, што ён проста не хацеў бачыцца з людзьмі, што хату збіраліся пакупаць, але яго ўжо няма тры дні...нідзе...

Аляксандр. У вас ёсць яго фотакартка?

Ганна. Так, канешне, я прынесла.

Аляксандр устае, выходзіць з-за стала. Ганна перадае яму фотакартку. Аляксандр доўга ў яе ўглядаецца.

Аляксандр. Папа...

Аляксандр з усёй моцы выпіхвае Ганну з кабінета, з трэскам зачыняе дзверы. Ён мітусіцца па пакоі, пасля знянацку кідаецца на стол.

Аляксандр. . Господи Боже наш, в Негоже вероухом, и Егоже имя паче всякаго имени призываю, даждь мне, ко сну отходяще, ослабу души и телу, и соблюди нас от всякаго мечтания, и темныя сласти кроме; устави стремление страстей, угаси разжжения восстания телеснаго. Даждь мне целомудренно пожити дела и словесы; да добродетельное жительство восприемлюще, обетованных не отпадем благих Твоих, яко благословен еси во веки. Аминь.
(Аўтара)

Усемагутны вечны Божа. Вазьмі мяне ў сваю святую апеку. Захавай мяне ад усялякага няшчасця і небяспекі, а таксама захавай маіх родных і ўсіх, за каго я павінен маліцца. Праз заслугі мукі, смерці і змёртвыхпаўстання Твайго Сына, Пана нашага, Езуса Хрыста, захавай нас у гэтую ноч ад раптоўнай і неспадзяванай смерці. Спашлі нам Анёла Апекуна, каб ён ахоўваў нас ад подступаў д'ябла. Дай нам спакойны і моцны сон, каб заўтра абудзіліся здаровымі для працы на хвалу і пашану Імя Твайго. Просім цябе праз Хрыста, Пана нашага. Амінь. (Перакл.)

Праз некалькі секунд Аляксандр прачынаецца.

У пакой уваходзіць Дзмітрыч з вядром вады. Вылівае ваду ў рукамынік.

Дзмітрыч. Умывайся, світанак скора.
Аляксандр. І нашто ж ты да студні хадзіў, вада ў кране ёсць.
Дзмітрыч. Ат, звыкнуцца ўсё не магу.
Аляксандр. Значыць, дарма я, баця, трубы цягнуў.

Аляксандр устае, мыецца.
Дзмітрыч здымае ватоўку.

Дзмітрыч. Ручнік там. І гэта, на, вунь, накінь.

Аляксандр выціраецца, апранае ватоўку. Глядзіць на бацьку.
Дзмітрыч глядзіць на сына, ўсміхаецца.
Доўга стаяць моўчкі.

Аляксандр. Гэта як...Як гэта можна патлумачыць.
Дзмітрыч. Сон.
Аляксандр. Мда...сон...
Дзмітрыч. Знайшоў мне дзіва – бацька прысніўся. Я ж не Сталін.
Аляксандр. Ага.

Зноў маўчаць.

Дзмітрыч. Пайшлі на двор, пакурым, на досвітку ведаеш як смачна курыць.

Дзмітрыч і Аляксандр ідуць на двор, сядваюць на лаву. Закурваюць.
Маўчаць.

Дзмітрыч. От як, і пагаварыць няма пра што?
Аляксандр. Ды я неяк не ведаю.
Дзмітрыч. Сюды кажы, глухаваты я.
Аляксандр. Кажу, не ведаю пра што гаварыць...
Дзмітрыч. А што ж тут ведаць? Кажы як служба, як справы..
Аляксандр. Зволіўся я...як ты...гэта самае...
Дзмітрыч. Памёр.
Аляксандр. А...Ага.
Дзмітрыч. Зразумела.
Аляксандр. Баць, а гэта ўсё, гэта як?...
Дзмітрыч. Я ж кажу – сон!

Паўза.
Аляксандр падскоквае.

Аляксандр. Ды ну, які гэта сон, ты ж вунь сядзіш!
Дзмітрыч. А што ў сне б не сядзеў?

Аляксандр замірае. Дзмітрыч глядзіць на яго, усміхаецца.
Аляксандр сядзе побач.

Аляксандр. А...Ага.

Дзмітрыч. Эх ты, Сасік, Сасік... Студню пачысціў?

Аляксандр. Ды я нават не ведаю, страціў я неяк сябе, баця, страціў.

Дзмітрыч. Кажу, пачысціць трэба... ды ладна табе, насупіўся, за дзве гадзіны справішся.

Аляксандр. Ды я не ад таго.

Дзмітрыч. А што тады?

Аляксандр. Спытацца хачу.

Дзмітрыч. Пытайся, а я раскажу. Дастаеш драбіну, рыдлёўку, вядро, дзяркак жалезны.

Аляксандр. Ды я не пра тое. Ты мяне любіш?

Дзмітрыч. Ат дзівак-чалавек. Як ваду ўсю вычарпаеш, дзеркачом усе сцены прайдзеш. Асабліва зверху, дзе вада стаіць, тамака ўся брыдота на сценах і збіраецца.

Аляксандр. Ты мяне любіш?

Дзмітрыч. І на дне самае паскудства – глей, лісцікі ўсялякія, смецце, карацей. Рыдлёўкай асцярожна ўсё ў вядро сабраў, да самай чыстай роднай зямлі.

Аляксандр. Калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, ведаю. Ты мяне любіш?

Дзмітрыч. Так, калі трэба, можна і зямлі трошкі зняць, зусім трошкі, чысцей будзе.

Аляксандр. Ты мяне любіш?!

Дзмітрыч. Не раві на бацьку! Бачыш ты, зяпу сваю будзе разываць!
Канешне люблю.

Паўза.

Дзмітрыч лезе ў кішэню ватоўкі, дастае цыгарэты, закурвае.
Некалькі разоў смачна зацягнуўшыся, аддае цыгарэты Аляксандру.

Дзмітрыч. Апошняя... Дурань ты, так нічога і не зразумеў...

Аляксандр. Баця. А дзе я?

Дзмітрыч маўчыць.

Аляксандр. Баця, а дзе я?

Дзмітрыч. Тут.

Паўза.

Аляксандр. А гэта ўсё, яно ёсць?

Дзмітрыч. А чаму не?

Аляксандр. А Аня ёсць?

Дзмітрыч. Ёсць.

Аляксандр. А Наташа?

Дзмітрыч. І Наташа.

Аляксандр. А Люда, Зіна?

Дзмітрыч. І гэтыя ёсць.

Аляксандр. А Альберт?

Дзмітрыч. І Альберт...цябе, сыноч, няма... Ды гэта нічога, нічога, звыкнешся... Ты пакуры, датлела, вона, уся.

Аляксандр. Я не разумею...

Дзмітрыч. Ну і хадзі галодны.

Паўза.

Аляксандр. А ты чаму тут?

Дзмітрыч. Цябе сустрэць. Завядзёнка такая – чакаць доўга, сустракаць адразу. Звык, гляджу, ужо?

Аляксандр. Віднее ўжо...трэба ўставаць...

Дзмітрыч. Пайшлі ў хату, скоро ўсе... прачнуцца.

Дзмітрыч заходзіць у хату. Чуваць, як па падлозе шморгаюць яго тапкі. Праз некалькі секунд у хаце загараецца святло.

Аляксандр нейкі час стаіць. Разварочваецца, заходзіць у хату.

Паяўляецца Наталля. Спыняецца. Заходзіць у хату.

Паяўляецца Людміла. Спыняецца. Заходзіць у хату.

Паяўляецца Зіна. Спыняецца. Заходзіць у хату.

Паяўляецца Ганна. Спыняецца. Заходзіць у хату.

Больш у хату ніхто не ўваходзіць. Святло ў хаце памяркоўна гасне.

Пераклад Вольгі Кавалеўскай
15ok@mail.ru

.

